

Strategia Nationala pentru Dezvoltare Durabila

C U P R I N S – T E Z E

Partea introductiva

1. Mesaje personalitati

Strategia Nationala din 1999 a fost prefatata de mesaje (o pagina fiecare) semnate de primul ministru, ministrul afacerilor externe, presedintele Academiei si reprezentantul resident in Romania al Programului ONU pentru Dezvoltare

2. Istoricul si metodologia lucrarii

Se vor prezenta succint etapele premergatoare (Strategia din 1999, elaborarile academice din perioada 2003-200), raportul interimar din iulie 2007), modul in care a demarat actualul proiect precum si structurile create pentru elaborarea textului si dezbaterea lui publica. Se vor enumera intr-o forma sistematica actiunile intreprinse pe parcursul intregului proces, implicarea partenerilor interni si externi si modalitatile concrete in care observatiile si sugestiile rezultate din consultari si dezbaterile publice au fost incorporate in textul final al documentului.

3. Componenta structurilor de elaborare, consultare si deliberare

Tabele nominale pe categorii functionale : Consiliul National de Dezbatere Publica, Consiliul Stiintific, Grupurile Regionale, Grupul de redactare, Secretariatul operational, Secretariatul tehnic, consultanti externi (intr-o faza avansata).

Partea I. Cadrul conceptual

1. Introducere: Definitii necesare

Evolutia conceptului de dezvoltare durabila, reperatele stabilite la conferintele la nivel inalt de la Rio (1992), New York (Obiectivele Mileniului, 2000) si Johannesburg (2002). Statornicirea unei noi paradigme de dezvoltare prin confluenta factorilor economici, sociali si de mediu.

Pentru Romania, dezvoltarea durabila nu este una dintre optiunile posibile ci singura perspectiva rationala a devenirii nationale, potentata in prezent de calitatea de stat membru al Uniunii Europene.

2. Strategia UE pentru Dezvoltare Durabila

*Se vor infatisa, pe scurt, etapele parcurse pana la adoptarea Strategiei revizuite din 2006, cu evidentierea principalelor componente ale acesteia : obiective-cheie si prioritati ; principii politice directe; provocarile cruciale identificate de UE. Multe dintre tintele convenite in cadrul UE sunt stabilite in expresie numerica sau procentuala, cu termene stricte de implementare si proceduri precise de monitorizare si raportare, fiind obligatorii pentru toate statele membre. Detalierea acestora, cu precizarea derogarilor temporare acordate Romaniei in procesul negocierilor de pre-aderare, se vor regasi in **Partea III** a prezentului proiect de Strategie.*

3. Indicatorii dezvoltarii durabile

*Stabilirea unui set coerent de indicatori care sa dea posibilitatea masurarii si compararii performantei statelor si entitatilor sub-statale in privinta realizarii obiectivelor convenite ale dezvoltarii durabile este inca un proces evolutiv. Exista deosebiri notabile intre numarul si sfera de cuprindere a indicatorilor folositi in diferite tari membre ale UE. Eforturile curente de sistematizare vizeaza atat indicatorii cantitativi cat si cei calitativi, mai greu de cuantificat. Lista indicatorilor urmariti in mod sistematic de catre Institutul National de Statistica al Romaniei prezinta inca unele lacune in raport cu setul minimal aprobat de Comisia Europeana in 2006. Remedierea acestor deficiente in timp util si utilizarea progresiva a intregului set de indicatori convenit la nivelul UE sunt de o importanta considerabila pentru punerea in aplicare a recomandarilor privind organizarea operatiunilor de implementare, monitorizare si raportare continute in **Partea V** a proiectului de Strategie.*

4. Masurile de conformitate cu obiectivele dezvoltarii durabile adoptate de Romania in procesul de pre- si post-aderare

Succinta prezentare analitica a strategiilor de ansamblu si sectoriale precum si a programelor operationale care sunt relevante, integral sau partial, pentru atingerea obiectivelor dezvoltarii durabile. Se va sublinia existenta unor discrepante din punctul de vedere al coordonarii interdepartamentale, faptul ca strategiile si programele existente acopera orizonturi diferite de timp si, mai ales, nu sunt subsumate unei viziuni integratoare, asa cum este cea oferita de conceptul dezvoltarii durabile.

Partea II. Situatiia actuala a sistemului socio-economic si capitalului natural al Romaniei

Pentru actiunea in mod realist, in cunostinta de cauza, pe directia strategica a dezvoltarii durabile este necesar ca Romania, cetatenii sai si partenerii sai externi sa aiba o reprezentare clara asupra punctului de pornire la drum, asupra activelor reale ale tarii, dar si asupra tarelor mostenite dintr-un trecut istoric complicat. Prin urmare, in conditiile specifice ale Romaniei, efortul de racordare la tranzitia catre noul model de dezvoltare durabila in care tara este angajata alaturi de celelalte state membre ale Uniunii Europene trebuie

sa fie conjugat cu un efort propriu suplimentar vizand recuperarea unor substantiale ramaneri in urma pe mai multe paliere ale sistemului national.

1. Capitalul natural

*Descriere concentrata a caracteristicilor generale si componentelor capitalului natural de pe teritoriul Romaniei in interrelatie cu zonele limitrofe. Evidentierea atu-urilor specifice din punctual de vedere al durabilitatii dezvoltarii in context european (calitatea solurilor, biodiversitatea), dar si a posibilelor gatuiri si factori de risc (saracia relativa a resurselor de apa, impactul schimbarilor climatice, degradarea unor habitate-unicat, exploatarea in exces a unor resurse neregenerabile etc.). De aceea se propune o analiza a configuratiei spatiale si a regimului de functionare ale componentelor capitalului natural precum si a resurselor si serviciilor ecosistemelor drept suport pentru recomandarile continute in **Partea IV, capitolele 2 si 4**. Se fundamenteaza astfel necesitatea asigurarii sustenabilitatii ecologice ca pre-conditie pentru durabilitatea modelului economic propus si pentru acceptarea acestui model de catre factorii sociali.*

2. Capitalul antropic

Capitolul va trata intr-o forma concentrata configuratia actuala a sectoarelor primar, secundar si tertiar, furnizand date comparative cu media statistica a UE, in special cu situatia existenta in statele care au accedat dupa 2002. Tot in regim comparativ vor fi abordate aspectele masurabile ale performantei economice precum nivelul de dotari cu echipamente de productie, consumurile si costurile pe unitate de produs sau serviciu standard, intensitatea energetica, productivitatea muncii raportata la valoarea adaugata etc. Se va infatisa starea de fapt a infrastructurii urbane si rurale, inclusiv spatiile construite (locuinte, spatii publice, administrative/birouri, industriale, comerciale, amenajari edilitare), utilitati publice, transporturi. Un subcapitol distinct se va referi la gradul de conservare si valorificare a mostenirii culturale (situri si monumente istorice si de arta, cladiri listate, restaurari efectuate si restante). Un alt subcapitol va fi consacrat impactului activitatii umane asupra mediului prin emisii, efluenti si deseuri solide, cu precizarea dotarilor existente si eficientei acestora (sisteme si instalatii de colectare, tratare/erurare, reciclare, depozitare, eliminare).

3. Capitalul uman

Se va prezenta situatia existenta la principalii indicatori demografici (natalitate, mortalitate, impartirea pe grupe de varsta), cu evidentierea trendurilor din ultimii 50 si 18 ani, inclusiv in ceea ce priveste dinamica migratiei. Se vor furniza elemente comparative cu media UE privind starea generala de sanatate a populatiei, conditiile de locuire si acces la utilitati, calitatea alimentatiei. In lumina obiectivelor Agendei Lisabona, se vor trece in revista nivelul si calitatea educatiei, relevanta pe piata muncii a competentelor dobandite prin sistemele de formare profesionala, potentialul

existent in domeniul cercetarii stiintifice, dezvoltarii tehnologice si inovatiei, cu referire la performanta reala exprimata in numarul de lucrari publicate sau citate la nivel international precum si de brevete/patente inregistrate si aplicate.

4. Capitalul social

Acest capitol va fi consacrat prezentarii aspectelor relevante de demografie sociala (structura proprietatii, ocupatii si profesii, nivel de venituri disponibile, mobilitate sociala, efectele migratiei). O scurta prezentare a cadrului constitutional si legislativ va introduce analiza mecanismelor decizionale si de implementare, ale ordinii de drept precum si cu privire la calitatea administratiei centrale si locale ca factori generatori de legitimitate si incredere. Se va pune in lumina rolul si modalitatile de actiune ale partenerilor sociali, societatii civile, mass media si initiativelor cetatenesti in realizarea obiectivelor dezvoltarii durabile.

Partea III. Obiective-tinta si modalitati de actiune la orizont 2013, 2020, 2030 conform orientarilor strategice ale UE

*Structura capitolelor si subcapitolelor din aceasta sectiune va urma strict logica tematica a Strategiei de Dezvoltare Durabila revizuite a UE (2006). Problemele si preocuparile specifice ale Romaniei care nu sunt cuprinse in orientarile prioritare ale UE vor fi tratate separat, in **Partea IV**. Fiecare dintre capitolele urmatoarelor doua sectiuni vor fi structurate conform unei metodologii unice pentru a permite corelarea si comparativitatea tintelor propuse in cadrul implementarii fiecarui obiectiv general, pe orizonturi de timp.*

Orizont 2013. Obiectiv general: Incorporarea organica a principiilor si practicilor dezvoltarii durabile, conform exigentelor UE, in ansamblul politicilor publice ale Romaniei.

Se vor prezenta obiectivele si tintele operationale asumate de Romania in acest orizont de timp (pana la incheierea actualului exercitiu bugetar al UE) conform angajamentele asumate in cadrul Protocoalelor anexa la Tratatul de Aderare, directivelor ulterioare ale Comisiei Europene, programelor operationale sectoriale si strategiilor tematice, cu accent asupra celor ce deriva din Strategia pentru Dezvoltare Durabila a UE (2006) in expresie cifrica (acolo unde este cazul) si cu precizarea termenelor de executie intermediare.

*Se vor enumera masurile de implementare (legislative, regulatorii, administrative si institutionale) adoptate in anul 2007 sau prevazute spre finalizare in primul semestru al anului 2008 (in corelare cu informatiile prezentate in **Partea I, Capitolul 4**).*

Se vor infatisa masurile suplimentare avute in vedere pentru asigurarea implementarii obiectivelor asumate si recuperarea eventualelor ramaneri in urma. In cazul obiectivelor-tinta pentru care s-au convenit prelungiri de termene se vor preciza masurile preconizate in perioada 2008-2013 pentru indeplinirea la termen (sau in devans) a obligatiilor asumate. Se va avea in vedere si implementarea in Romania a unor instrumente sau proceduri a caror aplicare in alte state comunitare a condus la rezultate

favorabile pentru dezvoltarea durabila a unor sectoare economice sau domenii de activitate in conformitate cu cerintele de conservare si imbunatatire a capitalului natural.

Va fi identificat necesarul total de finantare, cu defalcarea pe surse (fonduri structurale si de coeziune, alte instrumente ale UE, alocatii de la bugetul de stat si bugetele locale, investitii private, inclusiv prin parteneriate public-privat sau concesionarea infrastructurilor sau utilitatilor, credite bancare, emiterea de obligatiuni, utilizarea pietelor de capital etc.).

In finalul fiecarui subcapitol se vor formula recomandari privind pregatirea modificarii unor prioritati nationale in perioada 2013-2020 si propuneri de initiative romanesti privind orientarea politicilor UE si, corespunzator, alcatuirea urmatorului buget comunitar post-2013.

Orizont 2020. Obiectiv general : Atingerea nivelului mediu actual (raportat la cifrele anului 2006) al UE-27 potrivit indicatorilor de baza ai dezvoltarii durabile.

Se vor preciza tintele strategice ale fiecarui sector pentru atingerea obiectivului general propus si se vor formula recomandari pentru modificarea ordinei de prioritati nationale in vederea concentrarii eforturilor asupra factorilor determinanti ai dezvoltarii durabile.

Se vor pune in lumina masurile preconizate (legislatie primara si secundara, reforme administrative pentru intarirea capacitatii decizionale si de implementare, inclusiv crearea de noi institutii si restructurarea sau redistribuirea responsabilitatilor celor existente), cu precizarea pasilor ce urmeaza a fi intreprinsi inca din perioada 2008-2013.

Se va estima necesarul de finantare pentru fiecare sector, cu indicarea aproximativa (in cifre sau in expresie procentuala) a volumelor si surselor realiste si preferate de finantare.

In final se vor formula propuneri privind directiile prioritare de actiune pentru lansarea unor initiative proprii si promovarea intereselor legitime ale Romaniei in cadrul institutiilor UE (incurajarea dezvoltarii unor productii sau servicii cu impact ecologic minimal sau pozitiv, amenajarea si utilizarea complexa a Dunarii, reabilitarea economica sustenabila a zonelor montane etc.)

Orizont 2030. Obiectiv general : Apropierea semnificativa a Romaniei de nivelul mediu din acel an al tarilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltarii durabile.

Prezentarea va urma aceeasi logica precum cea de la Orizont 2020, cu ajustarea masurilor de intreprins si a estimarilor financiare conform cerintelor obiectivului general.

Elementul definitoriu al acestei Strategii Nationale este racordarea deplina a Romaniei la o noua filosofie a dezvoltarii, proprie Uniunii Europene din care tara face acum parte. Este vorba de trecerea, intr-un interval de timp rezonabil si realist, de la o economie ineficienta, bazata pe consumul excesiv si irational de resurse, o societate lipsita de coeziunea necesara realizarii unei viziuni impartasite si un capital natural minat de riscurile unor deteriorari ireversibile la un nou model de dezvoltare generator de valoare

adaugata inalta, propulsat de setea de cunoastere si inovare, orientat spre imbunatatirea continua si substantiala a calitatii vietii oamenilor si a relatiilor dintre ei in armonie cu mediul natural.

1. Provocari cruciale

1.1. Schimbari climatice si energia curata

Obiectiv : Limitarea schimbarilor climatice precum si a costurilor si efectelor negative ale acestora pentru societate si mediu.

Pornind de la obiectivele operationale si tintele stabilite de UE, se vor detalia actiunile preconizate de Romania pentru conformarea cu obligatiile asumate, punandu-se accentul pe sporirea eficientei energetice, folosirea surselor regenerabile, biocombustibilelor si biomasei, cogenerare si introducerea unor noi tehnologii.

1.2. Transport durabil

Obiectiv : Asigurarea ca sistemul de transporturi sa acopere nevoile economice, sociale si ecologice, reducand in acelasi timp impactul nedorit asupra economiei, societatii si mediului.

Se vor detalia masurile intreprinse si avute in vedere pentru reducerea emisiilor poluante in transporturi, imbunatatirea eficientei energetice, crearea de alternative economice la transportul rutier, ameliorarea sigurantei circulatiei rutiere.

1.3. Productie si consum durabile

Obiectiv : Promovarea unor modele sustenabile de productie si consum.

Se vor detalia masurile avute in vedere pentru decuplarea cresterii economice de degradarea mediului, imbunatatirea performantei ecologice si sociale a produselor si proceselor, extinderea criteriilor ecologice in efectuarea achizitiilor publice, promovarea eco-inovatiei.

1.4. Conservarea si gestionarea resurselor naturale

Obiectiv : Imbunatatirea gestionarii resurselor naturale si evitarea exploatarii lor excesive, recunoasterea valorii serviciilor furnizate de ecosisteme.

Se vor detalia masurile preconizate pentru reducerea consumului de resurse nereinoibile, promovarea inovatiilor eco-eficiente, oprirea pierderilor in domeniul biodiversitatii, gestionarea corecta a padurilor, rezervatiilor naturale si zonelor protejate, inclusiv prin programul Natura-2000, promovarea agriculturii ecologice, implicarea activa in programele UE privind zonele litorale si maritime.

1.5. Sanatatea publica

Obiectiv : Promovarea unor servicii medicale de calitate in conditii egale si imbunatatirea protectiei impotriva amenintarilor la adresa sanatatii.

Se vor detalia actiunile privind imbunatatirea serviciilor de sanatate, reducerea inegalitatilor in privinta accesului la servicii de calitate, imbunatatirea legislatiei referitoare la calitatea alimentelor, combaterea HIV/SIDA si altor maladii transmise, dispozitiile speciale privind grupurile vulnerabile, in special copiii.

1.6. Incluziunea sociala, demografia si migratia

Obiectiv : Crearea unei societati bazate pe incluziunea sociala prin luarea in considerare a solidaritatii intre generatii si in interiorul lor si asigurarea cresterii calitatii vietii cetatenilor ca o conditie a bunastarii individuale durabile.

Se vor detalia masurile pentru reducerea numarului de persoane amenintate de saracie si exclusiune sociala, promovarea coeziunii sociale si diversitatii culturale, participarea femeilor, tinerilor si persoanelor in varsta sau cu dizabilitati pe piata muncii, gestionarea efectelor generate de unele tendinte demografice nefavorabile.

Intrucat evolutiile demografice prezinta un inalt grad de incertitudine dar sunt profund relevante pentru proiectiile de viitor realiste in aproape toate celelalte sectiuni, se are in vedere o abordare flexibila, din perspective a doua scenarii posibile: (i) Extrapolarea tendintelor curente; (ii) Un inceput de redresare demografica sprijinit pe masuri pro-active, compatibile cu drepturile omului.

1.7. Saracia globala si sfidurile dezvoltarii

Obiectiv : Promovarea activa a dezvoltarii durabile la nivel global si asigurarea ca politicile interne si externe ale Uniunii Europene sunt in acord cu principiile dezvoltarii durabile si angajamentele sale in aceasta privinta.

Obligatiile tarilor care au accedat la UE dupa 2002 prevad alocarea ca ajutor pentru dezvoltare a minimum 0,17% din PIB in 2010 si 0,33% in 2015, fata de tinta asumata de grupul initial al statelor membre de 0,56% din PIB in 2010 si 0,7% in 2015.

2. Teme inter- si trans-sectoriale

Strategia UE nu prevede obiective cantitative sau calitative precise in afara celor prevazute in Agenda Lisabona, directivele sectoriale, programele si instrumentele convenite. Detalierea obiectivelor tinta pe orizonturi de timp se va face pe baza prioritatilor nationale, in congruenta cu documentele si practicile curente ale UE.

2.1. Educatie si formare profesionala

2.2. Cercetare stiintifica si dezvoltare tehnologica, inovatie

3. Instrumente financiare si economice

Se vor prezenta principalele instrumente de care beneficiaza Romania pentru promovarea obiectivelor dezvoltarii durabile, tinand seama si de actualele tendinte din cadrul UE privind transparenta preturilor de piata pentru a reflecta costurile economice, sociale si de mediu, transferul poverii fiscale de la forta de munca la consumul de resurse si energie si/sau poluare, precum si reforma subventiilor care urmeaza a fi decisa pana la sfarsitul anului 2008.

4. Comunicare, mobilizarea actorilor si multiplicarea factorilor de success

Se vor infatisa masurile avute in vedere pentru a aduce la cunostinta decidentilor si publicului larg continutul si modul de elaborare a prezentei Strategii si in continuare pentru mobilizarea sprijinului comunitatilor si persoanelor interesate in implementarea obiectivelor acesteia.

Partea IV. Probleme si preocupari specifice situatiei din Romania

O serie de aspecte care tin de aplicarea perceptelor dezvoltarii durabile nu figureaza in Strategia UE intrucat problemele respective au fost depasite de tarile care formeaza nucleul central al UE cu multe decenii in urma si deci nu mai constituie obiectul unei preocupari prioritare. In cazul Romaniei insa exista indicatori (ex. structura proprietatilor agricole, accesul la apa potabila (60%) si canalizare (53%), eficienta energetica si consumul de resurse pe unitate valorica de produs, calitatea formarii profesionale etc.) care o plaseaza inca putin peste nivelul mediu al tarilor in curs de dezvoltare. Aceasta sectiune este consacrata tocmai elucidarii unor asemenea probleme ce se cer rezolvate paralel si simultan cu efortul de a realiza o conformitate deplina cu normele si standardele Uniunii Europene. Formularea concreta a continutului acestor capitole si a obiectivelor-tinta pe cele trei orizonturi de timp va rezulta din raspunsurile ce se vor primi din partea ministerelor de resort si altor institutii centrale precum si din dezbaterile publice la nivel national si regional.

- 1. Riscuri si vulnerabilitati generate de factori endogeni si exogeni**
- 2. Cresterea sustenabila: transformarile structurale si echilibrele macro-economice**
- 3. Dezvoltarea regionala si actiunea locala, inclusiv infrastructura de transporturi si dezvoltarea rurala**
- 4. Amenajarea teritoriului si planificarea spatiala**
- 5. Dimensiunea culturala a dezvoltarii durabile**
- 6. Cadrul legal si capacitatea administrativa ; dezvoltarea durabila ca masura a eficientei guvernarii si a calitatii politicilor publice**

7. Politica externa si de securitate ; orientari generale, contributii specifice la PESC si PESA

Partea V. Implementare, monitorizare si raportarea rezultatelor

Se are in vedere recomandarea de a operationaliza unele organisme permanente de monitorizare a implementarii Strategiei Nationale in cadrul structurilor executive (Sustainable Development Council) si in afara acestora (Sustainable Development Network) in simetrie cu cele existente in celelalte tari ale UE precum si de a lansa din vreme procedurile pentru evaluarea voluntara a Strategiei de catre terti (peer review).

Anexa: Sursele de finantare a proiectului de Strategie si raportul de executie bugetara